

vits i andra hand. Hansestäderna voro nordens naturliga commissionärer, så länge världsköpmännen voro så aflägsse eller så få, at de ej hunno sträcka en detaljerad omsorg ända til Norden. Holland, sjelfva Holland, har måst til stor del vika för den öfvermodiga och snåla hajen, som från sin ö ser hvarje kryddneglika från Indien, hvarje drufva eller silkestråd från södra Europa simma förbi sig til Norden, hvarje jernstång, hvarje plank, som derifrån går åt söder.

Nu begynner America at blifva af betydhet och, hvad ännu mer är, af en sjelfständig betydhet. Handeln kommer således at taga sin väg rakt ut åt vester, och England har redan rönt verkningarna. Skulle det lyckas at öppna sjöfarten tvärtöfver America; så är också Indiens handel i Americanernas händer, och Englands handelsstorhet måste försvinna.

Men hvad är då denna storhet? Låt oss söka det redan til en del antydda svaret, utan filosofemer, endast i facta.

Man har anmärkt, at alla handelsstater äro fria, och at handeln endast triffes i republik, så länge desse voro frihetens enda fristad. Köpmannen är fri, just af en motsatt orsak mot den, af hvilken åkerbrukaren är det. Denne sednare försvarar friheten af enthusiasm, af kärlek för en gifven fläck på jorden, hvarvid ungdomsminnen, fädrens bedrifter och allt fästa honom; köpmannen är fri, emedan han är hemma öfver allt, emedan *ingenting* fäster honom på en gifven plats, och han måste ogenerad och trygg, til egendom och person, få drifva sitt yrke, eller ock flyttar han til en annan vrå af världen. Han kan betinga sig frihet, emedan han är vigtig och omistlig, i den mån den öfvertygelsen vunnit insteg, at statens välmåga beror på handels blomstring.

Men då handels gifna följd är för mögenhets hopande på få händer, så måste köpmannafrihet blifva Penninge-Aristokrati; och ingen Aristokrati finnes odrägligare än denna; Ej eller någon farligare, ty den är byggd på lös sand och drager med sig hela landet i sitt fall, då den faller. Den skilnad är emellan köpmannens rikedom och den egentligen producerande näringsidkarens, at den lörre fäster sig vid personen och likasom bortbläses, då *han* faller eller flyttar. Den idoge landtmannen deremot är, så til saggande, odödig och arbetar ej blott för sig, utan ock för efterverlden. Dör han, går han under, så är det blott *han*, som är borta, men hans rikedom, det odlade fältet, är kvar, oberoende af honom och lika nyttigt för landet i en annans hand. Hans vinst är således verklig nationalvinst och den välmåga, han sprider, beror icke på så kallade conjuncturer.

Detta är den materiella sidan af saken. Betraktas den moraliska, så är skilnaden icke mindre. I en handels- och fabriksstat, sade jag, är rikedom alltid högst ojemnt fördelad. Några millionärer och millioner tiggare är der lösen. Man behöfver blott se på Englands pöbel. Och *pöbel* blir alltid den talrikaste massan af folket, förr eller sednare, i en sådan stat. Fabriksväsendets utbildning, genom den högsta möjliga arbetsfördelning och machineriers användande, nedsätter fabriksvarornas pris, gör derigenom alla företag i smått omöjliga, och bringar sålunda hela den arbetande hopen i et fullkomligt beroende af de stora Fabriksägarena. Man ser derföre detta gränslösa elände, som nu förorsakar resningar i England. Föga annorlunda måste det förhålla sig med matroserna på de stora handels-skeppen. Också hvilka moraliska verkningar ser man häraf? kan

man tänka sig et uslare, mera sedelöst slödder?

Handel och Fabriker måste dock vara? Ja. Men frågan är här om grundande af en stat och dess välstånd, hufvudsakligen eller endast på dem. Så har min mening varit och så vill jag blifva förstådd. Så mycket som behovet kräfver och naturen befrämjar, det kommer af sig sjelft, och hvad som har lust at komma af sig sjelft, vore ej blott oklokt, utan til och med et brott at motarbeta. Det folk, som af sitt lands läge och beskaffenhet inbjudes til handel och fabriker, bör välja dem til sin hufvudnäring och gör det otvifvelaktigt; men också som et undvikligt ondt. Ty man väljer icke, utan trängande nöd eller falskt begrepp om välstånd, et lefnadssätt, som gör ens tilvarelse prekär och beroende af andras förmåga eller vilja at bispringa med det nödvändigaste. Et sådant beroende upkommer nog, ty värr, tidsals ändock, äfven om man drifver näringsfång, som böra ge et oberoende lif.

När allt detta är sant, hvad skulle man då säga om et folk, som besutte et med många obenyttjade naturförmåner begåfvadt land, och hellre än at bringa dessa naturförmåner til deras fullkomlighet, kastade sig in på handel och fabriker, använde alla krafter, upoffrade de rikedomar, det af landet kunde draga, för at befordra en onaturlig näring, och täfla med dem, som af naturen tvingas til höjd deruti? Hvad man skulle säga, är icke så gifvet. Hvad man åter säger, är, at utländingen ej bör draga profiten af at til folket transportera de varor, som det behöfver, och at borttransportera dem, som det kan afsätta; at han icke bör få arbetslönen för dessa varors förädlade. — Ja, detta allt är kanske sant; men tål åtminstone granskning, i synnerhet, om man vill göra sig

et enklare och bestämdare begrepp om hvad nationalvinst verkligen är. Man vill äfven inblanda i betraktelsen et moraliskt skäl, hvarföre utländingens varor och handlande skola stängas från inträde i landet. Man säger, at folket ej bör förderivas af utländskt öfverflöd. Kan icke inländskt öfverflöd finnas? Hvaruti är det bättre? Kanske deruti, at det är dyrare? (man påminne sig, at fråga här är om en stat, som icke, genom sitt naturliga läge och landets beskaffenhet, är ämnad til handlande eller fabrikant, och at, såsom längesedan är allmänt erkänt, i en sådan stat all fabrikation och all transport är dyrare, än den i et annat förhållande är). Borde icke inländska öfverflödsfabriker lika samvetsgrannt förbjudas, som införande af de utländskas tilverkningar? likaväl varors införande med inhemska som utländska fartyg? Hvad skall man säga om rättsgrunden til et förbud, som strider mot den enklaste bland människans rättigheter, den at få förskaffa sig hvad man kan förskaffa sig?

Men detta allt är blott sagdt i förbigående. Det egentliga ämnet är den verkliga handeln; ty jag är icke *handlande*, derföre at jag hämtar hvad jag sjelf behöfver och förer bort, hvad jag har at sälja; icke egentlig fabrikant derföre, at jag tilverkar mitt eget behof. Handlande är jag först då, när jag drifver sjelfva handeln som et näringsfång, och icke blott såsom et medel at draga nytta af et annat näringsfång; fabrikant först då, när jag tilverkar i stort, för at förse andra med deras behof; då jag selsätter mig med tilverkning af varor, dem jag alla icke sjelf behöfver, hvaraf jag kanske icke sjelf brukar det minsta.

Sådane handlande kunna icke alla stater blifva, så vida man icke ställde så til, at den ena drefve den andras varu-

byte, under det denna drefve den för-
ras; och et dylikt förhållande kunde en-
dast på skämt försökas. Vissa stater måste
då, om verklig handel skall existera, vara
handlande för några andra, under det
dessa afsäga sig anspråk derpå. Ar detta
skillnaden mellan actif och passif handel?
Kunde det icke ofta lika lätt bevisas, at
hvad man vanligen kallar actif ej annat
är än passif, och tvertom, i synnerhet
om det antages för gifvet, at endast den
activa ger vinst och den passiva förlust.

Man berättar underbara saker om
Chinas rikedom och om den mängd silf-
ver, som genom handeln der årligen in-
strömmar. Ändock drifver ju detta land
sjelft ingen direct handel på andra. Chi-
nas handel är således passif; Chinesen
låter andra hämta, hvad han har at aflåta
och tillföra sig hvad han behöfver, och
ändock beskattar han hela världen.

Den sanna rikedom ligger i pro-
duction. Producternas förädlande och
transport är rikedom först då, när just
jemnt de händer, som dertil fordras, äro
öfver från productionen. Äro ännu fler
öfver, så upkommer handel, såsom sär-
skildt och oberoende yrke. Dess vinst är
ofta så lätt och hastig, at då han en
gång fått insteg, blifver han allmän pas-
sion, och icke blott det af sakens natur
påkallade antal egnar sig deråt. Sådant
har man velat förekomma genom skräin-
rättningar, och således botat et ondt med
et värre.

I handeln finnes et fenomen, som
kallas conjunctur. Då en stor och mäg-
tig handelsstat råkar i förhållanden, som
stänga dess vanliga handelsvägar, då up-
stå de små handelsstaterna såsom dess
commissionärer eller ock såsom dess med-
täflare. Et mäktigt hinder har lagt sig i
flodens vanliga bädd, och tvungit henne
at taga en annan väg. Men då hindret
undaurödjes, återtager hon sin rätta väg;

den för ögonblicket tilskapade uttorkas;
rikedomen, som han medfört, är försvun-
nen, men den som förut fans är det ock-
så; jorden är bortsköljd; de förut blom-
strande fälten förete blott förödelse och
fattigdom. Då upstå de oförståndige och
jemra sig; förvånas öfver herrlighetens
korta varaktighet; tigga om hjälp, för at
ännu en gång kunna leda den förstörän-
de strömmen til sig; och lyckas kanske,
med ofantliga upoffringar, at bibehålla
åtminstone en skugga deraf; men så snart
upoffringarne uteblifva, försvinner äfven
skenet, och den varnande erfarenheten
förkunnar, dock kanske för sent, at den,
som arbetar mot naturen, arbetar för-
gäfvets.

Upoffringar måste dock, säger man,
göras för en näring i dess barndom och
tills hon hunnit så stärkas, at hon utan
fara kan täfla med utlåndingen. Om
ock detta medgifves, så bör dock en tid
bestämmas för upoffringarna. Länder fin-
nas, der man genom monopolier och up-
offringar i sekler sökt uphjelpa t. ex. han-
del och fabriker. Men om, efter så lång
tid, försöket icke lyckats och näringen,
lika mycket då som vid experimentets
början, måste stödja sig på andras up-
offringar; så synes det, som man en gång
borde ledsna at försöka.

Man har talt om beroende af ut-
låndingen och om den national-fattig-
dom, som deraf upstått; man har sagt, at
då man sjelf ej tilverkar eller hämtar alla
sina behof, kan den, som tilverkar eller
hemtar, sätta på dem hvad pris han be-
hagar. Men så vida icke blott en köp-
man eller en fabrikant finnes, och desse
äro lika angelagne at sälja, som den icke
handlande eller icke fabricerande är at
köpa; så tillåter täflan ingalunda någon
omåttlig stegring af priser. Och om en
dylik skulle upkomma, så upkomma äf-
ven derigenom inhemska fabriker och

handel. Endast den handel och de fabriker, som kunna lemna varor til nedsatt pris och således icke frukta för någon tåflan, endast de documentera sig såsom verkligen fördelaktiga och på naturlig väg upkomna.

Et exempel har blifvit taget af Lübeckarnes handel i Sverige under Gustaf Ericsson. Förståndige män hafva emedertid redan besvarat detta inkast och sagt, at det icke var Lübeckarnes *fria* handel, utan just deras *ofria* handel, deras monopolium, som skadade Riket. Man bör dessutom skilja varor, som äro absolut nödvändiga och kunna frambringas med någon omtänka, från dem, som endast et i stort beräknadt system kan förskaffa. Det var en förlust och en vanära, at utländingen skulle tilföra oss kål och morötter, som så lätt kunnat åstadkommas; men vägen at få dem odlade här var visserligen icke at förbjuda deras införsel. Och nu skulle et sådant förbud hvarken göra ondt eller godt, emedan ingen utländig i alla fall förmår täfla med den inhemska productionen. Men äfven på den tiden, då dessa varor behöfde införas, är svårt at inse, huru deras införsel blifvit oskadligare, derigenom at den skett med inhemska skepp. Fraktförtjensten, säger man, hade då stadnat inom landet; det vill säga, at inländskt sjöfolk förtjent de dagspenningar, som betaltes för transporten. För at riktigt förstå detta, måste man antaga, at den, som nyttjades til fraktarbetet, skolat sofva, om han varit hemma. Se der också hvad som inträffar med öfverbefolkade stater.

Detta förer til betraktelse öfver den så kallade frakthandeln. Hvarföre denna näring kallas handel, kan jag icke förstå. Lika gerna borde man då ge detta namn åt Dalkarlarnas vandringar til Stockholm eller Gallicianernes til Lissabon. Vinsten består deruti, at främlingen får arbete

gjordt af våra matrosar, och at desse hemföra sina arbetslöner — ty at redaren först leger dem och sedan ockrar med deras arbete, förändrar ingenting i saken. Då detta anses för nationalvinst, så är det svårt at inse, hvarföre man icke lika gärna upmuntrar arbetsfolk at utvandra til främmande länder, der arbete betalas högt, och sedan återkomma med hvad de förtjent. Den enda skillnaden vore, at vinsten då tilföle *folket*.

Dessa korta reflexioner äro gjorda under et icke vetenskapligt forskande, och hemtade ur det vanliga förståndets område. De framläggas också omogna, åtminstone utan anspråk på ofelbarhet. Tidehvarvet är liberalitetens, och tvång eller bemödande at befrämja hvad som strider mot sakernas natur måste vika för den fördomsfria forskningen. I statsläran, såsom i vetenskaper och allt, (Theologien kanske undantagen) finnes ej mer några trosartiklar, några symboliska böcker, hvilka kräfva blind undergifvenhet.

INRIKES UNDERRÄTTELSE

I anledning af tillkännagifvandet i N:o 6, får man nu underrätta, at den i N:o 5 nämnde Kgl. Författning, angående Infanteri-Regementernas beklädnad, numera är definitivt afgjord i fullkomlig likhet med hvad då upgafs, undantagande datum, som blifvit ändradt.

Under den 8 Jan. har Kongl. Maj:t beslutit, at Jemtlands Infanteri-Regemente förvandlas til Fältjägare.

General-Lieutenanten, Ordföranden i Kongl. Krigs-Hof Rätten m. m. Frih. Georg C. von Döbeln afled i Stockholm den 16 dennes. Den 17 behagade Kongl. Maj:t til Ordförande i Kongl. Krigs-Hof Rätten i nåder utnämna Herr General-Majören Gust W af Tibell.

Kongl. Förordningen mot Lurendrageri och Tullförspjällning af den 3 Febr sistl är blif genast inhiberad och har aldrig blifvit satt i verket. K. M.

